

פעילות לדוגמה:

חנוכה - אור וחושך

חלק א: מחלוקת שמאי והלל על הדלקת הנרות.

1. לימוד בקבוצות: כל קבוצה מקבלת את הטקסט (מסכת שבת, דף כ"א, עמוד ב').
2. שאלות לקבוצות: מה הסיבה למחלוקת? מה המשמעות של כל אופן הדלקה? איזו שיטת הדלקה אנו נוהגים היום? באיזו שיטה הייתם בוחרים, ולמה?
3. תרגיל במחלוקת: לחלק את הכיתה לשתי קבוצות, קבוצה אחת מקבלת את צורת הדלקת הנרות על פי בית שמאי והשניה על פי בית הלל. כל קבוצה צריכה להביא טיעונים למה דרך ההדלקה שהיא מציעה צריכה להתקבל. נציג מכל קבוצה יציג את טיעונו. הצבעה: איזה טיעונים משכנעים יותר ההצעה הנבחרת תיקבע לדורות!
שאלות: איך משכנעים, איך מתמודדים עם מחלוקת ואיך מתקבלות החלטות.
4. כל קבוצה מוזמנת להמחזיז חנוכה שתבטא את הרעיון של האור ההולך ומתגבר או האור ההולך ופוחת. הכתה צריכה לנחש האם זו חנוכה מבית הלל או מבית שמאי.
5. סיכום: הסיבה לקבלת דעתם של בית הלל עפ"י התלמוד, היא הכלל ההלכתי: "מעלין בקודש, ואין מורידין". כלומר: דבר שקיבל קדושה מסוימת לא יכול לרדת מקדושתו, אלא רק להוסיף עליה (וכך בית הלל: מאור קטן לאור גדול יותר).
6. אפשר לבקש מהתלמידים להוסיף דוגמאות למצבים מן החיים שהדרישות בהם רק הולכות ועולות.
7. הרחבה: על דרכו של בית שמאי בהדלקת נרות חנוכה, מאת אלי בן גל.

כיצד מדליקים את נרות חנוכה?

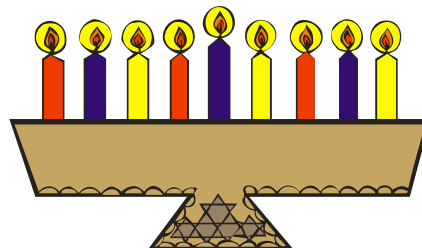
בית שְׁמַאי אומרים:

יום ראשון מדליק שְׁמַנָּה, מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹחֶת וְהוֹלֵךְ.

ובית הלל אומרים:

יום ראשון מדליק אַחַת, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ.

תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף כ"א עמוד ב'.

בית הלל ובית שמאי הם שני בתי-מדרש שהיו קיימים מהמאה הראשונה לפני הספירה ועד המאה השנייה אחרי הספירה. בבתי-המדרש האלה עסקו בהסברת התורה שבעל-פה. הם מפורסמים במחלוקות שהיו ביניהם. לרוב היו בית שמאי המחמירים ובית הלל המקילים, ובדרך-כלל נפסקה הלכה לפי בית הלל.

בחנוכה אנו מדליקים נרות, סמל לחג האורים ולמאבק של המקבי. לפי מסורת פרושית מאוחרת, המיוחסת להילל הזקן, נקבעה הלכה שמדליקים ביום הראשון נר אחד ומוסיפים נר מדי יום, עד שמונה נרות ביום השמיני של החג. הלכה זאת היא בת התקופה של "נס פך השמן" סמל לדורות של הממתינים לאורה הגדולה העתידה לבוא. מסורת אחרת, קדומה, המיוחסת לשמאי העקשן והדוחה פשרות, היא המסורת החסידית של מי שראה את הנצחון, ובעקבותיו את האור הפוחת והולך. לאחר השגת הריבונות המדינית ראו החכמים את האלהת השלטון, את ההתבוללות המתגברת, את בזבוז קרבן הראשונים.

על כן מדליקים בקיבוץ, ברוב הקיבוצים וגם ברוב בתי-הספר הממלכתיים ובשאר חגיגות חנוכה ציבוריות, ביום הראשון של חנוכה, חנוכיה שלמה, שמונה נרות והשמש, כמנהג בית שמאי; אחר-כך אני מחסיר כל יום נר אחד, כדי להזהיר את עצמי ולזכור מה שקרה אז ועלול לקרות שוב. הנצחון הגדול של הציונות המדינתית היה אמור להביא לשלב הבא של התרוממות, התחדשות והתייחדות, ליצירת ציוויליזציה יהודית מקורית. עכשיו נקלענו למבוי סתום. קנאות לאומנית או התבוללות מחד גיסא, קיצוניות חרדית מאידך גיסא. נדמה לי שהאור אכן פוחת והולך בחיינו. על-פי הציונות לא תמשיך היהדות להתקיים ללא מדינה בתנאי המאה העשרים ואחת; אני שותף לגישה זאת, אך לדעת קיומה של מדינה יהודית ללא תוכן יהודתי הוא מיותר וחסר סיכוי.

כל זמן שיהודים ידליקו נרות לזכר המרד ויזהירו את עצמם שהאור אינו מובטח, שהוא דועך ועלול לכבות, הוא ימשיך להאיר. זה כוחו של חופש.

מתוך "כשאוכלים עם השטן" (1989) פרק עשרים ואחד: חנוכה / אלי בן גל

חלק ב: אור וחושך בחיי.

- א. לכתוב על הלוח מילים וביטויים המכילים את המבטאים את המילים אור וחושך. לדוגמא: מדליק, האור הגנוז, חשכת ימי-הביניים, נאורות, מלחמת בני-אור בבני-חושך, אור בקצה המנהרה, מנורה, וכד'.
 - ב. מחלקים למשתתפים דף A4, כל משתתף מתבקש לחלק את הדף לשניים (גודל החלקים ופרישתם בדף - כבחירת המשתתפים) ולבטא באופן סמלי, בציור או בקולאג', בחלק אחד את מוטיב האור ובחלק השני - לבטא את מוטיב החושך בחיים שלו.
 - ג. שיתוף בקבוצות קטנות: איפה בחיים שלי קיים אור / חושך, איזה מקום הוא תופס, איזו "צורה" יש לו, מהם המאפיינים שלו, מה מביא לי אור / חושך וכו'.
 - ד. שיחה:
- איזה אור אני יודע להאיר, למי אני מאיר את האור הזה. איזה אור הייתי רוצה להאיר (כמו בשיר של זאב "ומי אשר לב לו הצמא לאור, ישא את עינו וליבו אלינו, לאור"). באיזה מקום בעולם אני רוצה להדליק אור? ועם מי אני רוצה לעשות זאת?